

ÚVOD DO MEZINÁRODNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA

STŘET 3 SVĚTŮ – ČR, EU A MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

- a) věk
 - mezinárodní právo je starší (mírové smlouvy Chetitů a Egyptanů)
 - EU právo existuje od vzniku Evropské Unie
- b) ambicióznost
 - mezinárodní právo velice ambiciózní
 - evropské právo velice jasné (soulhlas členských států)
- c) centralizace
 - EU > mezinárodní právo
- d) vymahatelnost
 - EU > mezinárodní právo (i přes Řecko)
- e) přístup jednotlivců
 - v záležitostech vnitřního trhu apod. blíže evropskému právu x vojensky má běžný občan blíže k mezinárodnímu právu
- dle jedné teorie EU právo regionální menšina mezinárodního práva (běžný postoj kateder mezinárodního práva), oproti tomu jiný přístup tvrdí, že to jsou 2 odlišné právní světy (běžný postoj kateder evropského práva) a je zde spolupráce

TERMÍNY

- a) **měkké právo**
 - není závazné, př. deklarace, doporučení, stanoviska
- b) **kogentní právo**
 - nelze změnit dohodou stran v právním vztahu, př. v ČR část trestního práva

ČESKÉ PRÁVO

PRAMENY PRÁVA

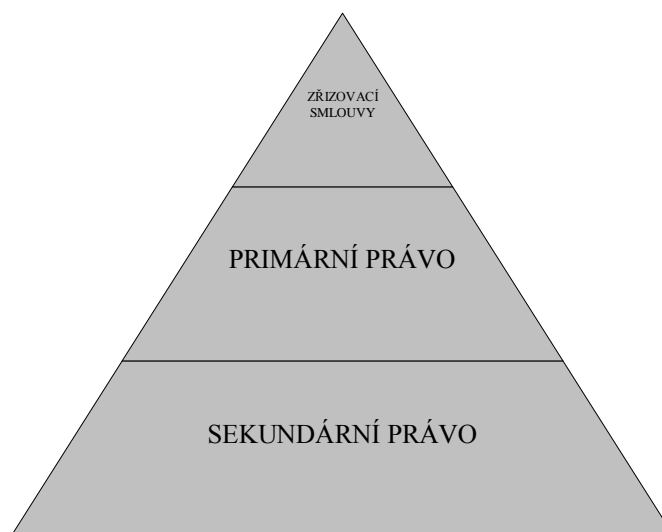
- v ČR právní pyramida
- na vrcholu právní pyramidy je ústavní pořádek (tj. Ústava, Listina práv a svobod, ústavní zákony)
- pod ním zákony, dále vyhlášky ministerstev a nařízení vlád
- zatím na pyramidě nejsou vyznačena rozhodnutí soudů, mezinárodní smlouvy a usnesení vlády (tzv. „soft law“)

VZNIK

- zákony v ČR nejvíce navrhuje vláda, v Ústavě popsán legislativní proces, pokud nedodrženo, důvod pro zrušení zákona Ústavním soudem

EVROPSKÉ PRÁVO

PRAMENY PRÁVA

- v EU právní pyramida
- na vrcholu pyramidy **zřizovací smlouvy** (nejaktuálnější **Lisabonská smlouva** = **Smlouva o EU** + **Smlouva o fungování EU**, tj. složena ze dvou smluv se stejnou důležitostí)
- dále EU **primární právo** = **rozšiřovací smlouvy** + **unijní principy** (dle některých autorů i unijní obyčeje)
- nové znění normy automaticky přebíjí starší znění
- dále EU **sekundární právo** = **směrnice** + **nařízení** + **rozhodnutí** (tvoří je orgány Evropské Unie, normy přijaté legislativní procedurou apod.)

VZNIK

- a) *modifikace smluv EU (zřizování a rozšiřování)*
 - je obsaženo ve zřizovací smlouvě, podpůrně slouží Vídeňská smlouva o smluvním právu, neupravuje ale vyloučení států
 - b) *vznik zřizovací smlouvy*
 - „Lisabonskou smlouvu 2“ může navrhnout jeden stát, summit musí schválit mandát a situaci vyhodnotí Evropská rada (= sejdou se premiéři či hlavy států)
 - před tímto summitem se někdy na malém summitu sejdou ministři zahraničí či ministři pro evropské záležitosti
 - dále proběhne **Mezinárodní konference (IGC)**, účastní se všechny členské státy
 - funkce šerpy neupravena (= vyjednávají mimo standardní kroky, často soukromá důvěra od prezidenta či premiéra)
 - následně summit S2 – finalizace
 - posléze summit S3 – podpis
 - a ve finále 27x ratifikace (resp. všechny státy musí ratifikovat)
 - existuje i konvent (slouží pro delší zřízení a vyjednávání)
- case study: Cesta k Lisabonské smlouvě
- prvně se o ní uvažovalo na summitu v Lachen, konvent zasedal 16 měsíců (byly pozvány i kandidátské země), IGC summit za italského předsednictví, jednání krachuje
 - summit za irského předsednictví, v Římě na podzim 2004 podpis a následně 24 ratifikací (neratifikovalo Holandsko a Francie)
 - za německého předsednictví 2. pokus, za portugalského předsednictví doladěno, zaskřípalo v Irsku (až v 2. referendu), leden 2010 nabyla Lisabonská smlouva platnost
- c) *vznik rozšiřovací smlouvy*
 - přihláška země ---> screening evropské komise a doporučení ---> summit o přistoupení --->

rozšiřovací rozhovory ---> summit ---> prodleva a stanovisko EU parlamentu ---> formální summit a podpis ---> následně ratifikace 27+1 (členské státy + stát přistupující)

PRIMÁRNÍ PRÁVO

- tvoří ho zakládající smlouvy + rozšiřující smlouvy + principy EU práva
- Smlouva o založení EU (SEU), Smlouva o fungování EU (SFEU)
- někdy do EU systému spadají i další mezinárodní smlouvy, **Schengenská úmluva** z roku 1985 (Holandsko, Belgie, Lucembursko, Německo a Francie) se v roce 1997 začlenila do systému unijního práva
- v EU se katalog principů práva pokoušel tvořit EU Soudní dvůr, inspirace mezinárodním právem a ústavními tradicemi členských států
- dle jistých autorů též na EU úrovni v primárním právu existuje evropský unijní obyčej, př.: „**Lucemburský kompromis**“ (= dohoda o tom, že nějaký stát prohlásí otázku výjimečně citlivého významu pro ten daný stát, bude se vyjednávat, až se najde kompromis, neoficiální právo veta, gentlemanská dohoda, nikdy neratifikováno)
- dále sem spadá:
 - a) *judikáty a judikatura* (větší význam zde, než v mezinárodním právu, soudy si nekonkurují (je zde jenom 1 soud), též tu ale není princip precedentu)
 - b) *akademická díla* (výslovně ve smlouvách není nic, ale často čtené to, co zveřejní Výbor sněmovny lordů)

SEKUNDÁRNÍ PRÁVO

- vyprodukováno orgány EU (komise + rada + parlament)
- spadá pod to:
 - a) **nařízení** (nemá konkrétní adresáty, působí přímo, efektní, rychlé, obvykle respektované, vynucuje splnění národní administrativou, nevýhodou je to, že mnoho lidí je překvapeno, že nařízení existují, jelikož není obsaženo v ČR sbírkách a nerozlišuje rozdíly mezi státy)
 - b) **směrnice** (norma vznikne v EU, parlamenty států dle toho tvoří legislativu a vytvoří zákon odpovídající směrnicím, nevýhodou, že to státy neplní, špatně implementují nebo nestíhají implementovat směrnice)
 - c) **rozhodnutí** (určeno konkrétním lidem, beneficiantům)

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

PRAMENY PRÁVA

- v mezinárodním právu pouze silnější a slabší normy, chybí zde hierarchie a jasná struktura
- více smluv, **nejasná hierarchie**
- neplatí zde přebíjení starších smluv novějšími jako v případě EU, komplikovanější
- snaha vnést pořádek Mezinárodním soudním dvorem (orgán OSN), v jeho statutech určité dokumenty, které bere v potaz, z toho plyne 5 druhů mezinárodního práva:
 - 1) **mezinárodní smlouvy**
 - 2) **mezinárodní obyčeje**
 - 3) **právní principy uznávané civilizovanými národy**a dále podpůrně
 - 4) **rozhodnutí soudu**
 - 5) **akademické práce o právu, které mají velkou prestiž**
- Mezinárodní soudní dvůr nemluví o rezolucích mezinárodních organizací, vnitrostátním právu či „soft law“ (= nezávazné právo)
- Mezinárodní soudní dvůr se může též inspirovat spravedlností (resp. tím, jak je chápána), ale pouze pokud se obě strany dohodnou na tom, ať odhlédne od smluv je to „spravedlivé rozhodnutí“, nikdy se zatím nestalo

VZNIK

- „kuchařka“ nalezena ve Vídeňské úmluvě o soudním právu z roku 1969, do té doby dle obyčejů
- jednání o mezinárodní smlouvě zahájí kdokoli, kdo je pověřen, má pověřovací jistiny či to vyplývá z jeho pracovní funkce (tj. pověřen státem, má mandát)
- podpis skuteční diplomaté či přímo prezident/král/premiér

- následně je potřeba smlouvu ratifikovat (v ČR u méně důležitých smluv není třeba souhlasu parlamentu, jen ministra a prezidenta)
- podepsání má pouze symbolický význam, ani u dvoustranné smlouvy ji první ratifikace nečiní závaznou (stát pouze nemá činit kroky ke zmaření smlouvy, ten stát, který to podepsal, to stále ještě teoreticky může vzít zpět), až druhou ratifikací vstupuje v platnost či je určeno datum přímo v dané smlouvě
- u multilaterální smlouvy třeba určitý počet ratifikací účastníků či všech států
- mezinárodní smlouvy **lze vypovědět při tzv. „podstatné změně okolností“** (velice komplikované)

PRINCIPY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

- pokus o definici v roce 1970 deklarací Valné shromáždění OSN (zásada nepoužití síly, mírové urovnávání sporů, nevměšování se do vnitřních záležitostí, spolupráce, sebeurčení národů atd.)
- Helsinská skupina se pokusila definovat 10 principů (= katalog principů):
 - 1) svrchovaná rovnost
 - 2) zdržení se hrozby silou nebo použití síly
 - 3) neporušitelnost hranic
 - 4) mírové urovnávání sporů
 - 5) nevměšování se do vnitřních záležitostí
 - 6) respektování základních lidských práv
 - 7) rovná práva národů
 - 8) sebeurčení národů
 - 9) spolupráce mezi státy
 - 10) poctivé plnění závazků dle mezinárodního práva

MEZINÁRODNÍ OBYČEJ

- mezinárodní obyčej byl základem mezinárodního práva (př. mořeplavba)
- „jímací list“ = kdysi měl korzár př. od britské královny, mohli ukradnout cizí loď a o kořist se s ní rozdělili, ale španělské lodi toto neuznaly, tento konflikt vedl k mezinárodním obyčejům
- Vídeňská smlouva o diplomatických stycích má též svůj základ v obyčejovém právu, definuje nedotknutelnost prostorů ambasády, v současnosti úmluva stále nezahrnuje diplomatickou imunitu, to spíše řeší občanské právo
- vznik mezinárodního obyčeje = dlouhodobost praxe + aktivita musí být státy chápána jako závazná

JUDIKATURA

- dolaďuje a ujasňuje, jak chápat mezinárodní smlouvy, mezinárodní obyčej a principy mezinárodního práva
- vliv judikatur oslabuje:
 - a) *fakt, že v mezinárodním právu není princip precedentu*
 - b) *mnoho soudů si konkuruje* (Mezinárodní soudní dvůr x Evropský soud pro lidská práva)

AKADEMICKÁ DÍLA

- vliv anglosaské praxe, dnes výstupy různých komisí, vypracovávají návrhy kodifikací

AKTY MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ

- dobrý pramen, pokud jde o silnou organizaci (př. rezoluce Rady bezpečnosti OSN)

EVROPSKÉ PRÁVO A DOMÁCÍ PRÁVO ČLENSKÉ ZEMĚ

- nastavení pravidel shora, jednotné, určeno Evropským soudním dvorem, který vnucuje právo shora
- šance na přímý průnik do domácího práva:
 - a) *Smlouva o fungování EU*
 - 50%, že projde do domácího práva, záleží na tom, o kterou klauzuli jde
 - b) *nařízení*
 - 100%, že pronikne, přímý účinek
 - c) *rozhodnutí*
 - 100%, že projde, přímý účinek do domácího práva
 - d) *směrnice*

- 0,1%, že projde přímo, pouze pokud jde o konkrétní klauzule, jinak určena k implementaci parlamentem
 - k přímému účinku dojde až po planém uplynutí doby implementace (nestihnou implementovat) a lze argumentovat pouze ve vertikálních sporech (př. stát vs. firma) ve prospěch soukromé osoby, která se soudí se státem
- e) *asociační dohoda*
- 50%, že pronikne, záleží na tom, o jakou klauzuli jde, nesmí být příliš vágní a musí být zcela předvídatelná, bezpodmínečná, konkrétní, musí být jasné, k čemu se daný stát zavázal

MEZINÁRODNÍ PRÁVO A DOMÁCÍ PRÁVO

- není jednotně uznávané pravidlo, každý stát si ustanoví, jak moc uzná
- jsou státy, které říkají, že domácí a mezinárodní právo se doplňují a opačný vztah, kdy musí domácí vláda upravit mezinárodní právo pro domácí stát
- různé přístupy států:
 - a) *dualistické státy*
 - nepropastná hranice mezi domácím a mezinárodním právem (př. **Německo**)
 - třeba přenést do domácí legislativy (**implementace**)
 - němečtí zákonodárci musí převést podepsané mezinárodní smlouvy do domácího práva, př. novela trestního zákona převede zákon z mezinárodních smluv do německého právního řádu
 - b) *monistické státy*
 - hranice propustná (př. **Francie**), francouzské soudy používají a přihlížejí i k mezinárodním smlouvám
 - c) *monidualistické státy* (něco mezi)
- ČR byla dualistickým státem, mírné posunutí k monismu (nyní mezinárodní smlouvy týkající se lidských práv používá soudce v ČR i bez převedení do české legislativy) a veškeré další mezinárodní smlouvy přímo působí a jsou pro české soudce a občany závazné
- vychází české sbírky mezinárodních smluv (resp. těch smluv, kterými se ČR řídí)

KONFLIKT DOMÁCÍHO PRÁVA S MEZINÁRODNÍM PRÁVEM

- větší právní síla přiznána mezinárodním smlouvám než zákonům, ale menší než ústavnímu pořádku, nejčastěji tzv.: „hamburgerový přístup“

KONFLIKT EVROPSKÉHO PRÁVA A DOMÁCÍHO PRÁVA ČLENSKÉ ZEMĚ

- a) některé smlouvy mohou proniknout do domácího práva a mají přímý účinek
- b) supremacy = přednost unijního práva před domácím právem, při střetu platného domácího práva a platného unijního práva má přednost EU

- opět často „hamburgerový přístup“: ústava členského státu > evropské právo > domácí zákony
- naopak př. Estonsko přístup silně pro-evropský
- case study: EU zatykač
- týká se předávání občanů pro stíhání do země EU, reakce na 9/11
- naopak v naší ústavě nesmí být ČR občan nucen k opuštění vlasti, vybráno pro-evropské řešení, výsledek trojí:
 - 1) *občan shledán nevinným, pokud se chce vrátit do ČR, je mu to umožněno*
 - 2) *pokud je odsouzen, vybere si, že trest odsedí v zahraničí*
 - 3) *pokud je odsouzen, vybere si, že trest odsedí v ČR*
- až do Lisabonské smlouvy se o supremaci ve Smlouvě o fungování Evropské Unie nemluvalo
- „solange“ = kauza v 70. letech v Německu, kdy Německo odmítlo supremaci EU nařízení

KONFLIKT EVROPSKÉHO PRÁVA A MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

- mezinárodní právo tvrdí, že to evropské pouze jeho podskupinou
- EU tvrdí, že jde o 2 rozdílné věci
- vliv mezinárodního práva na EU principy
- př. ale EU nepřijalo princip reciprocity
- *Vídeňská úmluva o smluvním právu* – EU ji používá při uzavírání mezinárodních smluv (př. nyní při sestavování Evropské úmluvy o lidských právech)

ŘEŠENÍ SPORŮ MEZI SYSTÉMY

- formy/způsoby řešení:
 - 1) **přímé vyjednávání, diplomacie**
 - 2) „**good services**“, tzv. dobré služby – seženou konferenční místnost, uvaří kávu a nechají strany si to v klidu vyřešit
 - 3) **mediace** – mediátor má vlastní nápady, ale je to na 2 stranách, jak se dohodnou
= obě strany se musí dohodnout na řešení
 - 4) **arbitráž/rozhodčí řízení** – rozhodnutí arbitráž/rozhodců závazné pro strany sporu,

arbitra/rozhodce si obě strany volí a katalog norem, který je použit

- 5) **soud** – závazné rozhodnutí, předem daný soud a soudce + jeho pravomoci a katalog norem méně flexibilní, strany do toho nemohou zasahovat

SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE

- **každý stát = 1 soudce** (tj. v současnosti 27 soudců)
- **advokátní generál** – sleduje spor, advokát je požádán o vypracování posudku na konci sporu a soudci se rozhodnou, zda se tím nechají inspirovat či nikoliv
- 3 hlavní druhy sporů u ECJ:
 - a) **dozorčí žaloba**
 - žaloba na porušení smlouvy
 - **EU komise vs. členský stát** o nedodržení EU práva
 - nejčastěji se jedná o špatnou či pozdní implementaci směrnic či nedovolenou státní podporu
 - výjimku tvoří zahraniční politika (stát nemůže být tímto dozorem stíhán)
 - státu hrozí deklarace porušení (nejčastější **sankce**), při 2. žalobě může být uložena finanční sankce (stát už jednou soud prohrál, směrnici stejně neimplementoval, zažalován znovu a zde již **peněžní penalizace** figuruje)
 - b) **žaloba na neplatnost**
 - **pokud přijata směrnice/rozhodnutí/nařízení v rozporu s EU ústavou**
 - nemůže rušit primární právo
 - **žalovaným je příslušný orgán EU, který to přijal**, žalovat může kterýkoliv členský stát pro cokoliv
 - **privilegovaní účastníci**: Rada EU, EU komise, EU parlament a členský stát
 - **neprivilegovaní účastníci**: firma, občan (mohou žalovat ve výjimečných situacích, pokud jde o normu, který je ovlivňuje)
 - zatím neexistuje evropská ústavní stížnost
 - limitem je 2 měsíční lhůta od zveřejnění či doručení normy/nařízení/směrnice
 - **sankce** – norma/směrnice/nařízení **může být zrušeno**
 - c) **řízení o předběžné otázce**
 - ve sporu (třeba u Městského soudu Praha) se objeví něco, co má něco společného s Evropskou Unií
 - soud se může zeptat ECJ na výklad/platnost EU práva, po obdržení odpovědi soudní proces u daného soudu pokračuje dál
 - př. dotaz ČR ohledně dovozu vína z Moldavska, firma Skoma-Lux do vína přidávala další alkohol, šlo o clo
 - došlo se k tomu, že relevantní norma musí být oficiálně přeložena do jazyka členského státu a oficiálně zveřejněna, jinak sice platí, ale není možno stíhat její nesplnění, dokud nevyjde v oficiálním věstníku její překlad (naopak při jejím dodržení se nemůžeme dodatečně dožadovat vrácení peněz)

PŘEHLED SOUDŮ, TZV. „VELKÁ PĚTKA“

NÁZEV SOUDU	SPONZOR SOUDU ¹	SÍDLO SOUDU	STÁŘÍ SOUDU	„SOUDNÍ NÁPAD“ ²	TYP SPORŮ	ČEHO SE TÝKAJÍ	PŘÍKLADY
Evropský soud pro lidská práva (ECHR)	Rada Evropy	Štrasburk	50. léta 20.století	10 000 +	stížnost jednotlivce či firmy (nemusí to být oblastní občan) na státy či výjimečně stát proti státu	Evropská úmluva o lidských právech + protokoly (rozšíření úmluvy)	politická práva, nediskriminace, volební práva ³ , ČR a sterilizace romských žen, restituce v ČR, Polsko a ♀ zakázaná interrupce
Soudní dvůr Evropské Unie (ECJ)	Evropská Unie	Lucemburk	50. léta 20. století	300 +/-	EU komise vs. členský stát, EU orgán/jednotlivec/stát vs. další EU orgán či regionální soud se obrátí s dotazem na výklad práva ⁴	EU právo	dozorčí žaloba, žaloba na platnost, řízení o předběžné otázce (dovoz vína z Moldavska)
Mezinárodní trestní soud (ICC)	Římský statut (z OSN) ⁵	Hague	od cca 2000	do 100	prokurátor soudu žaluje konkrétní osobu	^{6 7} genocida, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny, delikty dle Ženevských úmluv ⁸	obviněn Kaddáfí, mladý soud, ještě nikdy nevydal hotový rozsudek

¹ na základě čeho soud vznikl

² množství případů řešených soudem za rok

³ při výhře: peněžní kompenzace, zřízení nápravy (odstranění protiprávního vztahu, omluva

⁴ na Evropský soudní dvůr, ten odpoví a pak regionální soud pokračuje sám

⁵ signatáři, ale neratifikovali: Čína, USA a Rusko

⁶ buď se to stalo na území zemí či občanům zemí, které ratifikovali a k systému přistoupili

⁷ zločiny dle mezinárodního práva

⁸ funkce pouze subsidiární, když to stát samotný není schopen řešit

NÁZEV SOUDU	SPONZOR SOUDU ¹	SÍDLO SOUDU	STÁŘÍ SOUDU	„SOUDNÍ NÁPAD“ ²	TYP SPORŮ	ČEHO SE TÝKAJÍ	PŘÍKLADY
Mezinárodní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ITFY)	OSN (základě rezoluce Rady Bezpečnosti)	Hague	90. léta 20. století	desítky ročně	prokurátor soudu žaluje konkrétní osobu	⁹ genocida, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny, delikty dle Ženevských úmluv ¹⁰ , omezeno regionálně na území Jugoslávie od roku 1991	Slobodan Milošević, Radovan Karadžić (probíhá), Ratko Mladić (probíhá), generál Ante Gotovina, prezidentka Plavčičová ¹¹
Mezinárodní soudní dvůr (ICJ)	OSN	Hague	40. léta 20. století	1-2	stát proti státu (státy s tím musí souhlasit) či orgán OSN se ptá na výklad mezinárodního práva	Mezinárodní právo	Slovensko s Maďarskem o Gabčíkovo, Rumunsko s Ukrajinou o Hadí ostrov, nikdy se tento soud nevyjádřil k Iráku, intervenci v Afghánistánu či Libyi ^{12 13 14}

⁹ buď se to stalo na území zemí či občanům zemí, které ratifikovali a k systému přistoupili

¹⁰ funkce pouze subsidiární, když to stát samotný není schopen řešit

¹¹ maximálním trestem je doživotí, ne trest smrti, odsedí si to ve vězení v zemích, které je přijmou (z bezpečnostních důvodů se nevracejí do vlasti)

¹² řešil případ zajatých amerických vojáků v Iráku (rozsudek sice padl, ale nakonec se situace jako taková stejně řešila diplomaticky)

¹³ Němec odsouzen v USA bez poskytnutí konzulární pomoci, ilegální, nakonec stejně dostal trest smrti

¹⁴ u velkých politických kauz se soud nevyjádří, popř. jeho rozhodnutí není respektováno

STÁTY, INSTITUCE & EU

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA

- 1) **STÁT**
 - má plnou mezinárodní právní subjektivitu (= schopnost vytvářet a přijímat závazky)
 - obecná definice státu s takovou subjektivitou, musí dle mezinárodního práva splnit:
 - a) **území**
 - b) **obyvatelstvo**
 - c) **efektivní spravování území** (= **administrativa**)
 - d) **uznání mezinárodní komunitou**
- 2) „**STÁTY LITE**“
 - něco jim chybí, př. Taiwan či Palestina (chybí jim uznání mezinárodní komunity)
 - u Somálska problém se spravováním vlastního území
 - dále se týká např. Kosova, Jižní Oseti, Abcházie
 - zvláštním případem je Vatikán
- 3) MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE
 - resp. **mezistátní**, nezaloženy soukromou osobou, ale státy
 - **propůjčena mezinárodní subjektivita státem či implicitní**
 - OSN např. v chartě nezmiňuje, propůjčeno od států
 - a) **EU**
 - do Lisabonské smlouvy výslovně ve smlouvě právní subjektivita nebyla
 - Evropská Unie do té doby svým jménem neuzavírala mezinárodní smlouvy, Evropské společenství ale právní subjektivitu mělo, podepisovalo se jménem ES či čl. států
 - b) **Red Cross**
 - jejich Mezinárodní výbor obyčejově získal mezinárodní subjektivitu

DIPLOMACIE

- 1) **STÁT**
 - za tímto účelem vytvořeny speciální právní režimy
 - vytvořeno proto, aby žádný právní řád země neměl navrch
 - diplomatické právo nejdříve obyčejové, později upraveno Vídeňskou úmluvou o diplomatických vztazích
 - diplomatická imunita – chrání lidi, majetek a prostor:
 - a) **lidé**
 - diplomat nemůže být zadržen, zatčen, trestně stíhán či donucen k vypovídání u soudu
 - po přečinu se lze obrátit na Ministerstvo zahraničních věcí, může dojít k jednomu z následujících řešení: hostitelská země diplomata vyhlásí za nežádoucí osobu (*persona non grata*) a pošle ho pryč, jeho stát ho pošle domů či zbaví imunity, diplomat se rozhodne vzdát imunity
 - b) **majetek**
 - zabráňuje exekuci
 - diplomaté nemusí platit např. daň z příjmu, pozemkovou daň atd. (př. ani poplatek za vjezd do centra Londýna, i Obamovi se ho snažili při státní návštěvě naučtovat)
 - c) **prostor**
 - bez souhlasu šéfa mise/pověřené osoby nemůže policie vstoupit na prostor ambasády (př. bez svolení řidiče nelze nastoupit do jejich vozidla)
 - ambasáda nemá právo zasahovat mimo území ambasády (př. vysílat ze své budovy rozhlasem nějakou propagandu apod.)
 - *přijímání x ukončování diplomatů* – 2. stát je informován o tom, kdo k nim má být vyslán, hostitelský stát ho může odmítnout přijmout, předání pověřovacích listin hlavě státu, ukončení prohlášením za nežádoucí osobu (př. za porušení diplomatického práva, nejčastěji špionáž)
 - *konzulární x diplomatická činnost* – rozdíl je v tom, že konzul komunikuje s občany svého i hostitelského státu (sbírá informace pro udělení víz občanům), diplomat je v kontaktu s veřejnoprávními institucemi
 - *diplomatická ochrana* – servis poskytovaný občanům či firmám jejich ambasádou

SLOŽENÍ MEZINÁRODNÍCH INSTITUCÍ

- 1) *STÁLÝ SEKRETARIÁT S GENERÁLNÍM TAJEMNÍKEM*
- 2) *RADA, KOLEGIUM MINISTRŮ*
 - členské státy vysílají své zástupce exekutivy
- 3) *PARLAMENTNÍ SHROMÁŽDĚNÍ*
 - opět členské státy vysílají své zástupce z domácích parlamentních struktur
- 4) *STRANOU STOJÍ ČASTO URČITÝ SOUD*

SLOŽENÍ EVROPSKÉ UNIE

- 1) **EVROPSKÁ RADA**
 - měla by dělat strategická rozhodnutí, ale ne každodenní práci
 - schází se typicky 4x ročně
 - zde se rozhoduje o přijetí států do EU
 - zasedají zde hlavy států či premiéři členských zemí
 - za ČR zde většinou působí premiér
 - předsedové Herman Van Rompuy (stálý předseda Evropské rady) a José Manuel Barroso (účastní se z titulu předsedy EU komise)
- 2) **RADA EVROPSKÉ UNIE**
 - legitimní orgán, přijímá nařízení, směrnice, je aktivní v oblasti zahraniční politiky
 - jezdí sem lidé z exekutivy, diplomaté, lidé z ministerstva, nejvyšší úroveň **coreper** (= **výbor stálých zástupců, tj. velvyslanců členských zemí při EU**)
 - pro Radu klíčové, že zde se hájí národní zájmy
 - zaměstnává cca 2000 lidí
- 3) **EU KOMISE**
 - chápáno jako orgán, kde lidé s mandátem a instrukcemi své země hájí zájmy evropské integrace
 - **největší aparát**, kde lidé pro Evropskou Unii pracují
 - zaměstnává cca **27.000 lidí**, jedná se o časově **neomezený mandát**, lidé jsou **stálými pracovníky EU komise**
 - co **samotných komisařů** se týče, to je **politická funkce s omezeným mandátem na 5 let s možností znovuzvolení**, celkem 27 komisařů (co země, to 1 komisař)
 - **funkce komise (aneb 4D):**
 - a) **dozorce EU integrace** => **monitoruje členské státy** a plnění jejich povinností dle EU práva, může způsobit dozorčí žalobu
 - b) **dveřník EU** => navrhuje směrnice, nařízení, má monopol na iniciaci evropské legislativy
 - c) **dělník EU** => provádí některé politiky Evropské Unie (př. soutěžní politika, kontrola velkých firem), může aktivně zahájit vyšetřování a udělit sankce
 - d) **diplomat EU** => vyjednávání věcí v zahraniční politice ohledně „lehčích“ věcí (obchod, environmentální politika), vydává zprávy o stavech zemí, jak dobře jsou připraveny na členství v EE (Chorvatsko, Turecko, atd.), jejich pozici ohrožuje nově založený orgán Evropská služba pro vnější činnost
- 4) **EU PARLAMENT**
 - volby do Evropského parlamentu chápány jako volby 2. kategorie (= nízká volební účast, horší profily kandidátů, méně peněz na volební kampaně, často vyhrávají strany v opozici k vládnoucím stranám v daných zemích)
 - tvrdí se, že v praxi nejde o jednotné evropské volby, ale o 27 národních voleb
 - v současnosti má ČR 22 mandátů
 - dlouho parlament „lite“, v současnosti dostává více pravomocí
 - rozpočtový rámec, klíčová legislativa musí být schválena jak Evropskou Radou, tak EU Parlamentem
 - Evropská Rada ho ještě nepouští do zahraniční politiky
 - **sídlo ve Štrasburku i v Bruselu**, proč se to nezmění? => o změně sídla instituce se musí rozhodnout jednomyslně a Francie to nechce podpořit
- 5) **EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR**
- 6) **EVROPSKÁ SLUŽBA PRO VNĚJŠÍ ČINNOST**
 - instituce „sui generis“ (= svého druhu), její šéfkou je Catherine Ashton

- nepodléhá EU komisi, ale diplomatické službě
- sídla EU delegací jsou různě po světě mimo zemí EU
- teprve se vytváří, existence od roku 2011

EVROPSKÁ UNIE A MEZINÁRODNÍ RÁMEC EKONOMICKÉ INTEGRACE

- mezinárodní rámec => založeno mezinárodními smlouvami, postavenou na 2 pilířích:
 - 1) *eliminace bariér pro pohyb osob a služeb mezi státy* (kvóty, cla)
 - 2) *omezení diskriminace na domácím trhu*
- v současnosti heterogenní, překrývající se
 - 1) IMF
 - 2) WTO
 - zastřešuje sérii specifických smluv
 - 3 velké smlouvy:
 - a) **GATT** = *Všeobecná dohoda o clech a obchodu*
 - b) **GATS** = *Všeobecná dohoda o službách*
 - c) **TRIPS** = *Dohoda o duševním a průmyslovém vlastnictví*
 - má speciální orgán řešící spory mezi zapojenými státy, závěry respektovány
 - globální rozsah, není pro každého, ale skoro každý stát ve WTO je (mimo Ruska)
 - individuální zapojení, členství WTO nebrání státům integrovat se / otevřít se v rámci nějaké elitní tržní skupiny více => př. vnitřní EU zrušení bariér pro pohyb:
 - a) *zboží*
 - b) *kapitálu*
 - c) *osob*
 - d) *služeb*
 - pro EU platí CCP (= **Common Commercial Policy**), tj. navenek společná obchodní politika Evropské Unie, navenek působí EU jako jedna entita
 - EU členem WTO a exkluzivním členem GATTu
 - EU navenek schopna uzavírat mezinárodní smlouvy se členskou zemí a EU či př. Jižní Koreou a EU (nedávno uzavřeno, EU je na to velice pyšná)
 - zakázaná ochranná pravidla v rámci Evropské Unie, resp. jaké kroky jsou zakázány členským státům, kteří chtějí ochránit svůj trh:
 - a) **zákaz kvalitativního omezení dovozu a vývozu** (= clo)
 - b) **zákaz kvót na dovoz** (dovolen dovést jen určitý počet) – existují výjimky neekonomické povahy (ochrana zdraví či veřejné morálky)
 - c) **dotace domácímu trhu / daňové prázdny** – tímto se může srazit cena, toto právo Evropské Unie nezakazuje, jen **výrazně omezuje**, schéma podpory musí odsouhlasit EU komise
- 3) WB
- 4) NAFTA
- 5) EFTA

MOBILITA OSOB

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

OBČANSTVÍ

- klíčovým pojmem pro mobilitu osob je občanství (= vazba mezi státem/EU a občanem)
- občanství vzniká/zaniká dle domácího práva dané země
- v zemích se řídí podle:
 - a) *práva krve* (občanství odvozeno od genetické stopy, př. Německo)
 - b) *práva země* (důležitou roli hraje narození na území daného státu, př. USA)
- záleží na historické zkušenosti země, př. Irsko umožňuje i potomkům Irů mimo Irsko získat irské občanství, složitějším případem je naopak např. Izrael
- práva a povinnosti plynoucí z občanství:
 - 1) práva:
 - i. *na pobyt* (omezené možnosti vyhoštění či vydání k trestnímu stíhání)
 - ii. *na diplomatickou ochranu* (Úmluva o konzulárních stycích v zahraničí)
 - 2) povinnosti:
 - i. *jurisdikce dané země nad vámi* (specifické, př. veleizrada)

- ii. *požadavek loajality ke svému státu*
- při rozporu, co si myslí stát vs. člověk (nechce občanství, nechť jí udělí), rozhoduje rodinná či finanční vazba na zemi
- stát může vyloučit několik států, jejíž občany na svém území nechce:
 - a) *víza*
 - b) *pohraniční kontrola*
- výjimku tvoří *azyl* (= nemožnost posláni zpátky, když hrozí týrání, smrt apod.) => tomuto konkuruje dočasné útočiště, resp. tzv. „*dočasný azyl*“ (= snaha o přípravu člověka na zdárný návrat domů raději než na integraci do nové společnosti/země)
- přímá a nepřímá diskriminace:
 - a) *přímá* – evidentně na základě občanství jiného než dané země
 - b) *nepřímá* – pokud na povrchu uplatňujeme stejná pravidla, ale ta dopadají více na kandidáty z cizí země než na spoluobčany, typem nepřímé diskriminace vůči přistěhovalcům je znalost mateřského jazyka daného území, legitimní požadavek (zakotveno v sekundárním právu)

EVROPSKÁ UNIE

OBČANSTVÍ

- *Úmluva o omezení případu bezdomovectví* (důležité pro země používající právo krve) => pro případ nalezení dítěte na území členského státu, kdo byli rodiče?, předpokládáno, že rodiče občany státu, kde dítě nalezeno a ty i dítě občanem té země, nepodepsali všechny státy
- koncept unijního občanství => náleží občanům členské země EU (E 427)
- př. kauza Rottman – rakouský zločinec odjel do Německa, kde pobýval, žádal o občanství a dostal ho, součástí o žádost vzdání se původního občanství, součástí formuláře byl též dotaz na stíhání či spáchání trestního činu daného člověka, díky uvedení falešných údajů dotyčný ztratil německé občanství, ale rakouského se vzdal, chtěl argumentovat EU občanstvím, Evropský soudní dvůr to neuznal (= ztrátou svého občanství dotyčný automaticky ztratil evropské občanství)
- práva:
 - a) *právo a ochrana* (subsidiární diplomatická ochrana poskytována dalšími zeměmi EU v zemi, kde není ambasáda/zastoupení našeho státu)
 - b) *možnost pobývat v jiné zemi EU nad rámec toho, co mi garantuje mezinárodní právo* (nejširší právo je u tzv. free-mover worker, tj. ekonomicky aktivních osob a v jejich plánu je podnikat/pracovat na území dané země), princip zákazu diskriminace
- přístup k sociálnímu systému:
 - a) *ekonomicky aktivní osoby* – přístup mají
 - b) *studenti & důchodci* – oběma skupinám mobilita garantována, ale ekonomicky neaktivní, musí mít vlastní zdroj financování (důchod dle EU práva možnost vyvést)
 - c) *ostatní* – nemají vlastní příjem, stipendium či důchod, ale chtějí tam žít a využívat místní sociální systém
- směrnice 2004 o občanství EU => pokud kdokoliv z těchto skupin chce využívat sociální systém dané země, musí být integrován, limity:
 - 1) *3 měsíce* – nemusíme prokazovat, proč tam jsme, neměli by vyžadovat formuláře či testovat nás, my ale nesmíme vyžadovat finance, čas na aklimatizaci
 - 2) *3 měsíce až 5 let* – nárok pobývat, pokud máme vlastní zdroj příjmů, studenti ale přitom nemají nárok na částku, kterou stát poskytuje svým studentům z titulu statutu studenta, při ztrátě práce po několika letech nárok na podporu v nezaměstnanosti
 - 3) *více jak 5 let* – presumpce silné integrace do společnosti, mělo by být s ním zacházeno obdobně jako s občanem dané země, student by až v tuto chvíli dostal peníze vyplácené dalším studentům plynoucí z jejich statutu studenta
- EU právo neopatřuje, po jaké délce pobytu nám musí dát země občanství
- výjimky z EU mobility:
 - a) *riziko pro veřejnou bezpečnost*
 - b) *riziko pro veřejné zdraví* (př. otevřená tuberkulóza, ebola, některé druhy pohlavních a mentálních chorob)
 - c) *riziko pro veřejnou morálku* (posuzuje se ad hoc)
 - d) *práce spojené s výkonem veřejné moci* (police, soudnictví, vyšší státní správa a tajná

- služba)
- e) *přechodné období* (dle přístupových smluv, týká se pracovníků, ne důchodců a studentů)
- f) *nesmíme být břemenem pro místní sociální systém* (platí pro pobyt do 5 let, pokud nepřispíváme do systému)

ČESKÁ REPUBLIKA

OBČANSTVÍ

- platí zde zákaz zbavit člověka občanství proti jeho vůli (vychází z Ústavy ČR)

HRANICE EVROPSKÉHO PRÁVA

- 27 členských států plus pár výjimek
- v Evropě i mimo Evropu jsou oblasti, které patří pod 27 členských států EU, kde je evropské právo aplikováno či naopak nikoliv
- 1) defaultně zde nemusí platit unijní právo, není aplikováno, ale mohou se připojit a spolupracovat na normách:
 - i. *Grónsko*
 - ii. *Gibraltar*
- 2) obecně na ně platí evropské právo, je aplikováno, ale je možnost zavedení speciálního režimu¹⁵:
 - i. *Réunion*
 - ii. *Martinik*
 - iii. *Francouzská Guinea*
 - iv. *Kanárské ostrovy*
 - v. *Madeira*
 - vi. *Azory*
- 3) zvláštní případy:
 - i. *Ålandské ostrovy* (díky Švédsku jim vyjednáno speciální DPH)
- 4) nejsou členskými zeměmi, ale evropské právo se zde používá¹⁶:
 - i. *Monako*
 - ii. *San Marino*
 - iii. *Andorra*
- 5) EHP = Evropský hospodářský prostor¹⁷:
 - i. *Island*
 - ii. *Norsko*
 - iii. *Lichtenštejnsko*

VYMEZENÍ MEZINÁRODNÍHO PRÁVA K OBLASTEM BEZ SUVERÉNA

MOŘSKÉ VODY

- střet 2 doktrín:
 - a) *otevřené moře* (moře patří všem, plout mohou státy kamkoliv, společné vlastnictví lidstva)
 - b) *uzavřené moře* (malý rozdíl mezi pevninou a mořem, pravidlo suverenity)
- *kompromisní doktrína* – moře poblíž břehů lze považovat za suverénní území dané země, další území ale spadá pod otevřené moře
- pokrývá dokument *UNCLOS 82 (United Nations Convention on the Law of the Sea)*, signatářem jsou nejenom členské státy Evropské Unie, ale Evropská Unie jako taková
- *UNCLOS 82* má zavedený vymáhací systém, soud sídlí v Hamburku

TERITORIÁLNÍ VODY

- *12 nautických mil* od pobřeží (cca 20 km), tam může stát vykonávat veškeré pravomoci jako na svém území mimo práva *pokoje plavby (innocent passage)* = klidné proplutí lodi cizího státu (platí, pokud loď nepašuje, nenakládá/nevykládá zboží, nevysílá televizní či radiový signál, neprovozuje rybolov či kasino)
- platí, pokud toto pásmo nenarazí na dalších 12 mil cizího státu

¹⁵ není zde evropské DPH

¹⁶ jsou součástí EU celní unie a součástí eurozóny

¹⁷ mohou se podílet na volném pohybu osob, zboží apod., ale zavázali se, že přijmou většinu evropské legislativy týkající se vnitřního prostoru a evropské politiky, nejsou plně podřízeni evropským rozpočtovým pravidlům

- počítá se 12 nautických mil kolem každého území státu

PŘÍLEHLÁ ZÓNA

- byly návrhy na expanzi na 24 mil, došlo ale ke kompromisu, ke stávajícím 12 mil se přidalo *12 nautických mil přílehlé zóny*, státy zde mohou zasáhnout (policejní a bezpečnostní akce), aby mohli zabránit kriminální činnosti na svém území

EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE

- *EEA = Exclusive Economic Zone*, která se může táhnout až *200 nautických mil* (cca 360 km)
- zde stát nemůže přikazovat lodím, co mají dělat, ale stát má exkluzivní právo na využívání zdrojů => tj. rybolov a těžbu mořského dna
- toto vysvětluje někdy až absurdní snahu zemí si udržet sebemenší území pod svou kontrolou (resp. láká je těch 200 nautických mil, čili cca 360 km exkluzivní ekonomické zóny)
- státy mohou EEA rozšířit, pokud se tam vyskytuje pokračující podmořský šelf (týká se dost arktických oblastí)

OTEVŘENÉ MOŘE

- *za 200 nautickými mílemi začíná otevřené moře*, veškeré lodě zde mohou plout bez omezení
- spor mezi Chorvatskem a Slovinskem o hranicích teritoriálních vod skoro vedl k ohrožení vstupu Chorvatska do Evropské Unie

ŘEKY

- na ně se *UNCLOS 82* nevztahuje
- bráno jako integrální součást zemí, upravují speciální smlouvy mezi státy

ANTARKTIDA

- *1960 Smlouva o Antarktidě* – státy se tímto vzdaly svých teritoriálních nároků
- Antarktida tímto otevřena pro vědce a nekomerční aktivity států
- zakázána těžká těžba či využití k vojenským účelům

ARKTIDA

- pevnina rozdělena
- byl názor, že se zavede sektorový systém, jaký byl na Antarktidě s přesnými pravidly (území zůstane, ale voda se rozdělí)
- nyní se od toho upouští, země argumentují pokračujícím podmořským šelfem
- státy Arktidu *chtějí využívat pro plavbu a těžbu* díky tání

VZDUŠNÝ PROSTOR

- vzdušný sloupec integrální součástí suverénního území
- není jednotná smlouva pro vzdušný prostor (vždy se vztahuje na signatáře dané smlouvy)
- neplatí to, že by přelet nad územím byl zdarma
- pro sestřelení letadla též není konkrétní smlouva
- u nás v okolí Temelína a Dukovan bezletová zóna (též platí u vojenských prostor)
- *EU Open Sky* – sekundární právní evropská norma, EU státy se dohodly, že si pustí letadla do svých území (mohou vymezit kde ne) a pustí si trasy (= zakázáno omezení letecké dopravy, co leteckých společností EU se týče)
- *Atlantic Open Sky* – jednotný trh pro leteckou dopravu mezi USA a EU, implementace je pomalejší
- pojem *kabotáž* – lodní/letecká/autobusová přeprava v rámci jedné země (př. NY --> SF), tam se tradičně cizí letecké linky nepouštěly, *Open Sky* do toho přineslo větší konkurenci a následné zlepšení služeb (nefunguje př. v rámci Kanady, kde je na vnitrostátních letech poznat zoufalý pokles kvality)